

населення. Молдова та Білорусь, як країни-реципієнти вуглецю, повинні за Кіотським протоколом компенсувати Україні підтримання лісових екосистем та вкладати кошти у їх розвиток.

8. Підтримувати болотні екосистеми у природному стані. Важливою є функція болотних екосистем як природного фільтра води, оскільки суспільство навіть не задумується, що завдяки цьому щорічно економить на встановленні водоочисних установок на суму понад 85 млн. дол. США. До того ж, неможливо врахувати економічно усі екологічні й соціальні функції лісових і болотних екосистем, зокрема це стосується і любительського рибальства, спортивного мисливства, відпочинку, рекреації, збору лікарських рослин, а також побічних продуктів і т. д. Все це є вагомими аргументами у відображенні еколого-соціально-економічної цінності функціонування лісових і болотних екосистем у національних рахунках держави, що підтверджує досвід розвинених країн світу.

9. Функціонування лісових і болотних екосистем щорічно забезпечує життєдіяльність такої чисельності осіб, що утричі більша за власну чисельність населення України (147 млн. осіб). Це має величезне соціальне значення, яке неможливо виразити жодними вартісними оцінками та розрахунками.

Отже, система управління збереженням біорізноманіття має складну багатогалузеву структуру. Державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства є одним з основних напрямів діяльності в сфері охорони довкілля й здійснюється Державною екологічною інспекцією та територіальними органами Міністерства екології та природних ресурсів України. Результати дослідження використовуються при підготовці студентів за напрямом 6.030601 «Менеджмент» (дисципліни «Управління природокористуванням», «Економіка природокористування», «Регіональна статистика»), а також у роботі Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Рівненській області та при виконанні наукової роботи за програмою Кабінету Міністрів України.

Література.

1. Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 25 жовтня 2013 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 446 с.
2. James, A.N., Green, M.J.B. and Paine, J. Financial indicators and targets for protected areas. In Background paper for GBF6: Dialogue on Biodiversity Indicators and Targets. Unpublished draft for discussion only. – 1997. – P. 55.
3. Dixon J., Pagiola S. Local Costs, Global Benefits: Valuing Biodiversity in Developing Countries. Environmental Department. – The World Bank, 2000. – P. 13.
4. Brink V.I.E. 2000. Biodiversity Indicators for the OECD Environmental Outlook and Strategy: a feasibility study. RIVN report, Bilthoven, The Netherlands. – 52 p.
5. Андрієко Т. Л., Балашов Л. С., Прядко О. І. Унікальний болотний масив Переброди на Ровенщині // Укр. ботан. журн. – 1976. – Т. 33. – № 5. – С. 532–536.
6. Якимчук А. Ю. Економіка та організація природно-заповідного фонду України. Монографія. Рівне: НУ-ВГП, 2007. – 208 с.
7. Якимчук А. Ю., Черній А. Л. Економіка природокористування. Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2010. – 275 с.

УДК 351.746:007

Інна Яцкевич

ПРО НЕДОСКОНАЛІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Розглянуто проблематику, пов'язану з недосконалістю державного регулювання сфери зв'язку та інформатизації за такими напрямками, як законодавче й нормативне забезпечення, регуляторна політика, дефіцит та міграція спеціалістів. Розглянуто вплив даних проблем на розвиток галузі.

Ключові слова: державне регулювання, проблеми, сфера зв'язку та інформатизації.

✎ За останні роки сфера зв'язку та інформатизації (СЗІ) в Україні зазнала дуже великих перетворень, пов'язаних з переходом всієї економіки до ринкових відносин. Дані результати можна спостерігати за тенденціями розвитку й за державним регулюванням галузі. Так, у I-му півріччі 2013 року доходи від реалізації послуг зв'язку склали 25690,9 млн. грн., що на 3,2 % (або на 798 млн. грн.) більше порівняно з I-м півріччям 2012 року [1]. Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг у I-му півріччі 2013 року, порівняно з аналогічним періодом минулого року, збільшилися на 3 % і склали 23545,2 млн. грн., або 91,6 % у загальному обсязі доходів від надання послуг зв'язку [2].

У I-му півріччі 2013 року доходи від надання послуг мобільного зв'язку зросли на 1 % у порівнянні з I-м півріччям 2012 року і склали 15268,9 млн. грн., а кількість абонентів мобільного зв'язку зросла на 5,106 млн. абонентів і склала 61,7 млн. Рівень проникнення мобільного зв'язку в Україні становить 135,7 %. Водночас, у двох регіонах України цей показник нижче 100 %, зокрема, у Тернопільській області – 97,4 % та Хмельницькій області – 95 %.

Обсяги доходів від надання послуг передачі і прийому телевізійних та радіопрограм, радіозв'язку у I-му півріччі 2013 року склали 1149,5 млн. грн., що на 48,2 млн. грн. більше, ніж у I-му півріччі 2012 року. Проте, обсяги доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку у I-му півріччі 2013 року, порівняно з аналогічним періодом 2012 року, зросли на 7,1 % і склали 2763,5 млн. грн.

Обсяги доходів від надання послуг широкопasmового доступу до мережі Інтернет у I-му півріччі 2013 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року збільшилися на 60,8 млн. грн. і становлять 2137,4 млн. грн., їх питома вага в загальному обсязі доходів сфері телекомунікацій склала 9,1 %. Відповідно, спостерігається зростання кількості абонентів Інтернет на 1044,2 тис. осіб, яка становить 5690,6 тис. осіб, в тому числі абонентів ШСД – на 346,1 тис. осіб, що становить 3854,4 тис. осіб.

За I-е півріччя 2013 року обсяги реалізованих послуг у сфері комп'ютерного програмування та інших послуг у сфері інформатизації склали 5,2 млрд. грн., що на 18 % більше, ніж у минулому році за аналогічний період [2]. Станом на 01.08.2013 цей показник склав 6,1 млрд. грн.

Тенденції розвитку СЗІ спостерігаються у руйнації монополії держави на розвиток галузі і управління підприємствами за допомогою приватизації. Держава перестала бути головним джерелом фінансування галузі. Разом з тим, воно зберегло за собою ряд важливих

регулюючих функцій, таких як ліцензування, контроль над рівнем тарифів на послуги зв'язку та інформатизації, взаєморозрахунки між підприємствами тощо. Однак, питання державного регулювання СЗІ стає більш актуальним, що пов'язано з проблемами, з якими зіштовхуються суб'єкти підприємницької діяльності при функціонуванні у СЗІ.

✦ Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми показує, що питаннями з не вдосконаленням державного регулювання СЗІ займалися такі вчені-економісти, як Я. В. Гапанович, О. В. Голинська, Я. А. Жаліло, В. М. Орлов, О. В. Орлова та ін. [3; 7].

✦ Невирішеними раніше частинами загальної проблеми залишаються чимало аспектів теоретико-методологічного, правового, організаційного та загальноекономічного характеру. Дана стаття зосереджує увагу на трьох вагомих проблемах, які потребують негайного вирішення. Невирішеність даних проблем відображається на ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності у СЗІ та на галузі взагалі.

✦ Метою статті є дослідження проблематики щодо проблем з державного регулювання СЗІ та визначення їхнього впливу на розвиток галузі. Для цього необхідно виконати наукове завдання, що полягає у дослідженні змісту основних напрямів державного регулювання СЗІ.

✦ Проблеми СЗІ багато в чому визначаються недоліками законодавства у сфері. Його стан не відповідає рівню економічного розвитку країни, і за своїми якісними параметрами воно не відповідає необхідним вимогам на сучасному етапі розвитку суспільства. Основні претензії до законодавства у СЗІ полягають у наступному.

Законодавство у СЗІ не містить коректних визначень і термінів, не має системних конкретних вимог до окремих документів, їх змісту і показників. Це дає підставу правозастосовувачам, контролюючим органам по-різному розуміти наведені формулювання і значення, висувати надумані й необґрунтовані вимоги щодо запропонованих питань.

Значна частина термінології має техніко-технологічний характер, що ускладнює і спотворює правозастосовну практику, породжує внутрішні й зовнішні суперечності. Недостатній обсяг у законі правового регулювання нерідко заповнюється повноваженнями органів державного нагляду. У той самий час, у сфері не організована системна робота з експертизи проектів нормативних правових документів і законодавчих ініціатив, що негативно позначається на якості зазначених актів.

Численні адміністративні процедури та їх заплутаність посилюють тиск на суб'єкти господарської діяльності без надання гарантій забезпечення публічного інтересу. Повноваження наглядових та державних виконавчих органів набуває спільного характеру діяльності та законодавство входить в суперечності з конституційним принципом розподілу влади. Законодавство у сфері зв'язку та інформатизації не передбачає ніяких процедур саморегулювання в сфері, покладаючи всі відповідні повноваження на державні виконавчі органи, що посилює псевдоцивільний характер відносин у сфері зв'язку та інформатизації.

У складі законодавства в сфері телекомунікацій практично відсутні норми, що дозволяють ефективно забезпечити добросовісну конкуренцію на ринку послуг зв'язку і недискримінаційний доступ до обмежених інфраструктурних ресурсів.

У сучасних умовах ринкової економіки, нових форм власності і суспільного виробництва, значного попиту і конкуренції на присвоєння частотних ресурсів, вирішення соціально-економічних завдань в масштабі всієї країни очевидна необхідність удосконалення структури органів регулювання, використання радіочастотного спектра, зокрема, підвищення ролі і статусу Державної комісії з радіочастот, створення єдиної структури органів управління радіочастотним спектром з виключенням дублювання функцій регулюючих органів, забезпечення можливості більш ефективної взаємодії державних органів виконавчого зв'язку у сфері зв'язку та інформатизації з бізнес-спільнотою при вирішенні питань використання радіочастотного спектра в інтересах розвитку української інфраструктури зв'язку.

Проте, недосконалість українського законодавства проявляється у наступних факторах:

- відсутність системи регламентації перевірок підприємницької діяльності;
- тривала процедура реєстрації й отримання необхідних сертифікатів, неоднозначне тлумачення різними гілками влади законодавчих актів, які постійно змінюються;
- недосконала система розгляду справ у господарських судах і несвоєчасне виконання їхнього рішення;
- невідповідність, у низці випадків, між законодавчими актами і підзаконними нормативними актами;
- відсутність дієвого механізму правового захисту інвесторів від боржників і недобросовісних партнерів;
- невідповідність податкової та бухгалтерської систем міжнародним стандартам;
- високий рівень податкових ставок і значна кількість податків позбавляє державу конкурентних переваг при залученні іноземних інвесторів.

Наступною проблемою в Україні є недосконалість податкової політики, яка потребує збалансованості. Так, великі податкові ставки сприяють тому, що підприємства відраховують значну частину свого прибутку у вигляді податків до держбюджету. Це неминує призводить до високих цін на послуги зв'язку та інформатизації, сфера зв'язку та інформатизації розвивається повільніше, вітчизняні та іноземні підприємства інвестують менше коштів, повільніше впроваджуються інноваційні послуги та технології, менше створюється робочих місць, зменшується обсяг надаваних послуг та зменшуються доходи до бюджету.

Одне з ключових питань у регулюванні сфері зв'язку та інформатизації – довгострокове планування та стратегії з її розвитку. Так, недалекоглядна політика розподілу частот у минулому сьогодні призводить до того, що частоти, на яких працюють підприємства, знаходяться в різних діапазонах, це унеможливорює розвиток на базі існуючих ліцензій нових технологій зв'язку 3-го і 4-го покоління. У результаті в Україні немає ні національного покриття, ні нормальної швидкості, ні потужного позиціонування, ні адекватного ринку цін на послуги, і український споживач не бачить переваг технології.

Регулювання ринку має бути збалансованим, так як відсутність принципової регуляторики є недоліком державної політики із розвитку сфери зв'язку та інформатизації.

Наступною проблемою, яку не вирішують представники виконавчої влади, є дефіцит та міграція спеціалістів у СЗІ. За даними Національної комісії, що здійснює

державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, щороку українські вузи випускають близько 16 тис. фахівців у СЗІ, і тільки 4-5 тис. з них працевлаштовуються за фахом. Однак, з появою і розвитком абсолютно нових технологій і напрямів діяльності, підприємства відчувають недостатню кількість висококваліфікованих фахівців [1].

На даний момент часу Держінформнауки (з урахуванням зростання ринку на 40-45 % на рік) прогнозує дефіцит кваліфікованих фахівців, що складе 100 тисяч співробітників протягом двох років [8].

Близько 43000 відкритих вакансій для ІТ-фахівців зареєструвала асоціація Вітком (Німецька асоціація інформаційних технологій, телекомунікацій і нових медіа) наприкінці жовтня 2012 р. [9]. Це приблизно на 5000 вакансій більше, ніж минулого року, що становить 13 % зростання. Як показує найсвіжіше міжгалузеве дослідження асоціації (до 1,500 керівників та HR-спеціалістів), протягом трьох років кількість вакантних робочих місць збільшилася більш ніж у два рази. Кожне друге підприємство бореться з відсутністю фахівців і очікує, що наступного року ситуація посилиться. Тільки 8 % компаній не бачать жодної проблеми в доборі фахівців. Майже 25000 позицій відкриті в сфері телекомунікацій. Наступні 15000 вакансій представлені постачальниками програмного забезпечення [9].

Затребуваними є розробники програмного забезпечення, ІТ-консультанти, маркетологи і фахівці з продажу, менеджери і адміністратори, а також керівники проектів і ІТ-фахівці у сфері безпеки. Для фахівців з соціальних медіа, мобільної розробки також є багато пропозицій.

Також спостерігається відтік фахівців сфері зв'язку та інформатизації за кордон, а особливо ІТ-фахівців.

За даними Ukrainian Hi-Tech Initiative, в 2011 році обсяг українського ринку розробки програм та ІТ-аутсорсингу склав більше \$ 1,1 млрд. 90 % цієї суми – замовлення на зовнішніх ринках [8]. В Україні, за різними оцінками, близько 200 тис. ІТ-фахівців, при цьому експорт ІТ-послуг, за даними Нацбанку, становить близько \$ 495 млн на рік. За свіжими даними Bionic Hill , щорічно Україну залишають 5-6 тис. ІТ-інженерів, що в грошовому еквіваленті означає витік \$ 300 млн. ВВП. Конкуренція за мозки буде наростати, оскільки Євросоюз планує працевлаштувати 900 тис. фахівців з усього світу.

Як наслідок, відбувається зменшення кількості інновацій та обсягів реалізації інноваційної продукції. Так, впровадження інновацій у 2012 році займалися 1371 підприємством (78 % загальної кількості інноваційно-активних). Впроваджували інноваційні види продукції 704 підприємства, кількість яких становила 3403 найменшуваних, із них 962 – машини, обладнання, прилади, апарати. Нові технологічні процеси у звітному періоді запровадили 598 підприємств [2].

У 2012 році 1037 підприємствами реалізовано інноваційної продукції на 36,2 млрд. грн., або 3,3 % загального обсягу реалізованої промислової продукції (у 2011 році відповідно 42,4 млрд. грн. та 3,8 %). Реалізацію продукції за межі України здійснювали 332 підприємства, обсяг якої склав 36,9 % від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції, у тому числі в країні СНД – 24,7 %.

Майже кожне четверте підприємство реалізовувало продукцію, що була новою для ринку. Обсяг такої продукції склав 14,5 млрд. грн., більш ніж половину якої (52,4 %) 105 підприємств поставили на експорт. Слід зазначити, що більшість підприємств у звітному періоді (85,7 %) реалізовували продукцію, яка була новою

виключно для підприємства. Її обсяг склав 21,7 млрд. грн., 26,6 % якої 260 підприємств реалізували за межі України.

Наступним недоліком з державного регулювання галузі є відсутність механізму підтримки вітчизняного виробника. Незважаючи на швидкі темпи зростання експорту, імпорт його перевищує як у розмірах, так і у темпах зростання. Перевищення експорту над імпортом приводить до того, що економіка країни не здатна бути конкурентоспроможною та забезпечити себе продукцією власного виробництва.

☞ Данні проблеми повинні вирішуватись на державному та на регіональному рівнях. Природно, що на практиці пріоритетність вирішення зазначених проблем залежить від багатьох факторів. Однак, в першу чергу, при вирішенні даних проблем представники виконавчої влади повинні орендуватись на інтереси юридичних осіб, тобто – підприємств. Ця умова пов'язана з тим, що кількісне зростання підприємств сприяє розвитку галузі та є джерелом поповнення державного бюджету.

Дослідження серед підприємств СЗІ показало, що для них найвагомішими проблемами при здійсненні підприємницької діяльності є знос обладнання, недосконалість тарифної політики та хмарні обчислення. Це пов'язано з тим, що дані проблеми впливають на якість й швидкість надання послуг зв'язку та інформатизації, як наслідок, вони впливають на ефективність діяльності самих підприємств та на задоволення попиту споживачів даних послуг.

Література.

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkrz.gov.ua/uk>.
2. Державний комітет статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Гапанович Я. Державний нагляд як адміністративно-правовий механізм регуляторної політики держави в сфері телекомунікацій, послуг поштового зв'язку, користування радіочастотним ресурсом України / Гапанович Я. // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – Вип. 1. – № 45. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 51–54.
4. Голинська О. В. Державне регулювання цін у галузі зв'язку та інформатизації: [монографія] / Яцкевич І. В., Голинська О. В. – Одеса: ВМВ, 2012. – 208 с.
5. Ефективність управління підприємством в галузі зв'язку: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / [В. М. Орлов, І. В. Яцкевич, С. С. Новицька, Н. Ю. Потапова-Сінько]. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2013. – 292 с.
6. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: [монографія] / Жаліло Я. А. – К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2003. – 368 с.
7. Орлов В. М. Державні регулятори інвестиційно-іноваційної політики у сфері зв'язку та інформатизації України / В. М. Орлов, Я. В. Гапанович, О. В. Орлова // Моніторинг стану інноваційного розвитку суб'єктів господарювання та визначення пріоритетів інвестиційно-іноваційної політики в умовах обмежених фінансових ресурсів: колективна монографія / відп. ред. Л. Г. Лінч. – Луцьк: ПФ «Смарагд», 2012. – С. 211–299.
8. Дидух О. Мышь или лопата. Ключевые тренды рынка труда и образования в IT / Дидух О. // [Електро-

нный ресурс]. – Информационное агентство «ЛИГАБизнесИнформ», 2013. – Режим доступа: <http://biz.iga.net/all/it/stati/2545586-mysh-ili-lopata-klyuchevye-trendy-rynka-truda-i-obrazovaniya-v-it.htm>.

9. Нехватка специалистов стоит миллиарды // [Электронный ресурс]. – Компания ITmozg, 2013. – Режим доступа: <http://ua.itmozg.ru/news/798>.